

Loji masonice din Ploiești și Tulcea în ultimele decenii ale veacului al XIX-lea. Contribuții documentare din Arhivele franceze

Mihai Sorin Rădulescu

Keywords: *Great Orient of France, Romanian Freemasonry, August Carence, Ioan M. Bujoreanu, "Prahova" lodge of Ploiești, "Concorde" lodge of Ploiești, "Union" lodge of Ploiești, "Progress of Dobrudscha" lodge of Tulcea*

Lojile care fac obiectul rândurilor de față s-au aflat în obediența Marelui Orient al Franței care a ajuns să fie sinonim cu însăși francmasoneria. Înființat în anul 1773, a fost organismul masonic cel mai influent în spațiul românesc în veacul XIX. În stare de concurență cu el s-a aflat Marele Orient al Italiei care a încercat și el să se extindă cât mai mult în societatea românească.¹ Marele Orient de la Lisabona – numit "Marele Orient Lusitan Unit" – avea în anul 1889, în România, în subordinea sa, trei loji, iar Marea Lojă de la Hamburg întemeiasă la București o singură lojă.² Centrele masonice se aflau în afara țării, ceea ce îl făcea pe chestorul Vasile V. Dașchevici, unul dintre istoricii interbelici ai francmasoneriei românești, să se lanseze într-o adevărată diatribă la adresa Marelui Orient de la Paris.³

Acestuia din urmă i se reproșează până astăzi accentul pe caracterul laic și pe libertatea de gândire, faptul că nu se jura pe Biblie – ceea ce a diferențiat considerabil acest important organism masonic francez de francmasoneria anglo-saxonă care reprezenta puterea cea mai veche și cea mai însemnată în domeniu, cu Marea Lojă de la Londra. Totuși, "Marele Arhitect al Universului" – adică Dumnezeu sub diferitele sale nume, în funcție de religie – este omniprezent în documentele masonice pariziene.

Paradoxal, lăsându-se aproape colonizată, din punct de vedere masonic, de către Marele Orient de la Paris, România a mers pe drumul francfoniei și al francofiliei, lăsând pe un plan secund sau chiar mai îndepărtat interesul pentru lumea britanică și anglofonă. Această a doua opțiune însă nici nu se punea în epocă, veritabila concurență pentru francmasoneria franceză fiind cea italiană.

Nu s-ar zice totuși că a fost o opțiune perdantă, dovadă succesul României în tratatele care au urmat Primului Război Mondial. Momentul în care avea să se vadă abandonul României de către lumea occidentală avea să fie după instalarea *cortinei de fier*. În al doilea război mondial, puterile învingătoare erau evident cele anglofone,

¹ Mihai Sorin Rădulescu, *Francmasoneria română în secolul al XIX-lea*, București, Editura Nestor, 2015, pp. 141-144.

² *Ibidem*, p. 144.

³ Vasile V. Dașchevici, *Istoricul franc-masoneriei în România*, "Paza", anul X, nr. 2-4, 1930, pp. 16-18.

Franța fiind o țară ocupată de Germania nazistă și fără un cuvânt de spus în configurarea ordinii mondiale. Dacă România ar fi fost tradițional mai aproape de Anglia – cum a fost cazul Greciei, conduse de o dinastie anglofilă și în care limba engleză avea altă răspândire decât în România – ar fi avut țara noastră posibil o altă soartă? Factorul acesta, pe care unii l-ar putea numi subiectiv, joacă totuși în istorie un rol imens.

“Românizarea” francmasoneriei românești este legată de Constantin Moroiu, un personaj marcant al ordinului masonic român din secolul XIX. Chiar dacă a fost acuzat de fraudă spre sfârșitul vieții – dar în alt domeniu, cel al baterii unor monede –, meritele sale în mișcarea masonică rămân valabile. Am descoperit o scrisoare – din 26 decembrie 1879 – a căpitanului Constantin Moroiu⁴, în care acesta scria: “Quelque temps avant la rupture des relations entre les Loges de Roumanie et le Grand Orient de France, j’avais donné ma démission de la Loge Sages d’Héliopolis et j’ai passé sous l’obédience du G. Or. Lusitanien, et j’ai fondé une Loge militaire Steaoa Dunărei”.⁵ Cu numele de “Steaua Dunării” au existat câteva loji diferite, între care este posibilă confuzia. Se vede că Moroiu a oscilat, așadar, între obediențe diferite: franceză, portugheză și românească.

La 11 octombrie 1885, venerabilul lojii “Înțelepții din Heliopolis” din București, bancherul Moscu Ascher – un adept fervent al dependenței francmasoneriei românești de Marele Orient al Franței – scria fratelui Chastanet de la Paris:

Un autre mal qui fait que la L. regresse au lieu de progresser (je parle du nombre de ses membres) c’est que je me suis toujours opposé à affilier des maçons fabriqués par les LL. Roumaines de Moroiu et du feu le G. O. Roumain. Je me suis aussi opposé à l’admission des maçons qui ont quitté irrégulièrement les LL. Italiennes, Portugaises, etc., comme se plaint avec raison le G. O. Lusitanien. [...] / Cependant, les Loges du G. O. de France admettent de tels maçons. Je vous cite pour preuve la L. “l’Union” de Plo[i]esti, qui a admis vingt maçons Moroïstes à la fois, sans aucune formalité...⁶ [subl.meă – M.S.R.].

Prezintă de asemenea interes faptul că ofițerul Constantin Moroiu a făcut parte și din loja “Prahova” de la Ploiești. Concepția sa masonică poate fi regăsită într-un articol păstrat la Biblioteca Națională din Paris. Este vorba de *Masoneria în România, rolul său și cum este ea înțeleasă de masoni*, articol publicat în revista “Triunghiul”, “jurnal al masoneriei din România”⁷, care apărea o dată pe lună.⁸ Rolul francmasoneriei în România constă în următoarele obiective:

⁴ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, document fără cotă. Scrisoarea nu are destinatar, dar acesta putea să fi fost “fratele” Thévenot de la Paris.

⁵ Căpitanul Constantin Moroiu avea pe atunci gradul 18 și locuia în București, pe str. Morfeu 27.

⁶ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, document fără cotă.

⁷ Despre revista “Triunghiul”, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *Enciclopedia ilustrată a francmasoneriei din România*, vol. 3, București, 2005, p. 354.

⁸ Anul II, nr. 7, 15 (27) VII 1881, p. 12. Redactorul revistei era C. Moroiu, gradul 33.

1. A ține și țara noastră în relațiuni cu cealaltă lume civilizată.
2. A aplica și stăruie să se aplice [*sic*], practicând chiar principiile înscrise în Constituție.
3. A dezvolta spiritul de asociațiune și al iubirii adevărate de patrie între români.
4. A lucra pentru răspândirea instrucției în țară înlesnind guvernului calea urmată de el în această ramură.
5. A lucra pentru răspândirea industriei în țară și încurajarea ei.”⁹

După cum se știe, Marea Lojă Română, înființată la 22 septembrie 1880 de către C. Moroiu, devenit mare maestru al ei, nu a fost recunoscută de Marele Orient din Franța și nici de cel de la Roma. Mare maestru onorific al Marii Lojii Române a fost locotenent-colonelul Anton Costiescu, gradul 33, bunicul viitorului estetician și diplomat Matila C. Ghyka.¹⁰

Ploieștii au fost orașul reprezentativ din principala regiune petroliferă a țării, ceea ce face ca și istoria sa masonică să fie de un deosebit interes. Mai jos sunt descrise trei loji care au activat în capitala prahoveană sub obediența Marelui Orient al Franței: “Prahova”, “Concordia” și “Unirea”. Loja “Prahova” – al cărei nume este purtat și astăzi de o lojă masonică de la Ploiești – funcționa în ceea ce se numea “ritul francez”, deosebit de “ritul scoțian”, “ritul Memphis” ș.a. Ea cuprindea numeroși comercianți și meșteșugari evrei, spre deosebire de lojile “Concordia” și “Unirea” care numărau și membri proveniți din rândurile boierimii.

Iată componența lojii “Prahova”, din păcate nedatată, dar a cărei alcătuire poate fi aproximată în jurul anului 1880, adică într-o perioadă de înflorire economică deosebită a orașului Ploiești:

Tableau¹¹ des FF. actifs de la R. Loge **Prahova** (en instance) à l'Or. de Ploiești, Rite Français¹²

Numéro	Noms et Prénoms	Occupation profane	Lieu	Date de Naissance Jour mois année	Résidence
1	Jacques Ochs ¹³	Négociant	Jassy		Ploiești
2	Constantin A. Sterescu ¹⁴	Direct. De ...	București	14 Nov. 1842	“

⁹ Paris, Bibliothèque Nationale de France (mai departe BNF), Département des Manuscrits (mai departe DM), *Fonds Maçonnique*, dossier “L.Progrès de la Dobrudscha. Correspondance 1881 – 1882”.

¹⁰ Mihai Sorin Rădulescu, *De nouveau sur les ancêtres de Matila C.Ghyka: la famille Costiescu*, în “Historical Yearbook”, vol. XI – XII, 2014 – 2015, pp. 49-66.

¹¹ Paris, Archives du Grand Orient de France, fără colă.

¹² Despre loja “Prahova” de la Ploiești, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, p. 87, București.

¹³ Despre Jacques Ochs, vezi și *ibidem*, vol. 2, București, Editura Phobos, 2005, p. 428.

3	Cociu Hasan ¹⁵	Comptable	“	15 Juillet 1831	“
4	Kahnu Davila ¹⁶	Employé de la	Craiova	9 Oct. 1846	“
5	Leon Davidovics ¹⁷	Entrepreneur	Jassy	5 Sept. 1857	“
6	Sam. Iancu ¹⁸	Négociant	Ploiești	18 Juillet 1857	“
7	Ion G. Costescu	Typographe	București	5 Décembre 1842	“
8	Sam. Grosswald ¹⁹	Employé	Jassy	8 Fév. 1847	“
9	H. Tobias ²⁰	“	“	10 Déc. 1866	“
10	C. Moroiu ²¹	Capitaine	București		
11	Mihail Protopopescu ²²	Docteur	“		“
12	Josef Silberman ²³	Employé	Jassy	10 Fév. 1857	Ploiești
13	Radu Dimitrescu ²⁴	Officier	Craiova	12 Avril 1853	“
14	N. Coengiopol ²⁵	Officier	Bucarest	6 Décembre 1855	Bucarest

Urmarea tabelului de mai sus:

Numéro d'ordre	Gr. maç.	Charges en Loge	Date de reception au grade en quelle Loge de	Date de l'affil. au gr. de
1.	33	Vén.:	Romania, Jassy	C.R. + Dip. du Gr. Or. Lusi.Uni.

¹⁴ Despre Constantin A. Sterescu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 3. București, Editura Phobos, 2005, p. 262.

¹⁵ Cociu Hasan nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹⁶ Kahnu Davila nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești. Este desigur frapantă asemănarea dintre numele doctorului Carol Davila, fruntaș al francmasoneriei românești, și cel al acestui personaj, născut în 1846 la Craiova.

¹⁷ Leon Davidovici nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹⁸ Sam. Iancu nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹⁹ Sam. Grosswald nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

²⁰ H. Tobias nu figurează în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

²¹ Despre C. Moroiu, vezi Vasile V. Dașchevici, *op. cit.*, pp. 6-10.

²² Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, p. 41.

²³ Josef Silberman nu figurează în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

²⁴ Despre Radu Dimitrescu, vezi și *op. cit.*, vol. 1, p. 355 (probabil este vorba de aceeași persoană).

²⁵ Despre N. Coengiopol, vezi și *op. cit.*, p. 273. De amintit faptul că familia Coengiopol, o familie de mari negustori bucureșteni, se încuscrea cu familia masonului Constantin Moroiu (informație de la dl Horia Nestorescu – Bălcești).

2.	18	1 Surv.:	1872 M. Sages d'Héliopolis	Dip.du Gr. Or. De France
3.	3	2 Surv.:	1866 M. Etoile de Rouman.	
4.	3	Sec.:	1878 Ap. Renaissance Ismail ²⁶	
5.	3	Trésor.:	3, Michel le Brave, Pitești ²⁷	
6.	3	Orat.:	3, “ “	
7.	3	Orat.:	3, Egalité Bucarest ²⁸	
8.	3	M.:Cér.:	3, Liberté [indesc.]	
9.	3	M.:Cér.:		
10.	3	[indesc.]	3, Paix et Union Jassy	
11.	18	Vén. d'honneur demande le 33 ^e .		
12.	18	Membre d'honneur	3, Paix et Union Jassy	
13.	3		3, Concorde Craiova	
14.	3		3, Phare Giurgiu	

Vén.: Jacques Ochs

1^e Surv. C. A. Sterescu
Or. I. G. Costescu

2^e Surv. Cociu Hasan
Sec. Kanu Davila

Pour copie conforme, Le Secr. Gén. de l'Ordre”

O altă lojă masonică reprezentativă de la Ploiești a constituit-o “Concordia”, despre care aflăm informații precise din arhiva masonică de la Biblioteca Națională din Paris. Loja “Concordia”²⁹ a fost instalată la 3 aprilie 1870, având ca Venerabil pe Ștefan Șoimescu³⁰ și ca Venerabil onorific, pe A. Carence.³¹ În 1869 număra 24 de membri³², printre care:

²⁶ Despre loja “Renașterea” de la Ismail, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Francmasoneria română în secolul al XIX-lea*. București. Editura Nestor. 2015, pp. 136-138.

²⁷ Despre loja “Coroana lui Mihai Viteazul” de la Pitești – în anul 1874 -, vezi *ibidem*, pp. 97-100.

²⁸ Despre loja “Egalitatea” din București, vezi *ibidem*, pp. 25-32.

²⁹ Despre loja “Concordia” de la Ploiești, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 1, p. 282. Precizările din articolul de față sunt cu atât mai utile cu cât articolul din *Enciclopedia acestuia* nu cuprinde decât o propoziție.

³⁰ Despre Ștefan Șoimescu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, pp. 306 – 307.

³¹ Despre August Carence, vezi și *ibidem*, pp. 222-223.

³² Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*. dossier „L. Concorde. Correspondance avec le Grand Orient (1869 – 1870), dont 1 tableau (de 1869)”, cota FM² 862.

- Teodosie Paleologu³³, șef de batalion, născut la București în 14 octombrie 1829, domiciliat la Ploiești, al 2-lea Supraveghetor, devenit maestru în 27 mai 1869 în loja "Concordia"³⁴;
- I. M. Bujoreanu³⁵, judecător, secretar al lojii, devenit maestru la 3 februarie 1865 în loja "Înțelepții din Heliopolis"³⁶;
- Ștefan Șoimescu³⁷, doctor în drept, prim-președinte de tribunal, născut la București în 24 martie 1839; a primit gradul 18 pe 31 mai 1869;
- Leon Herdan³⁸, comerciant, născut la Focșani pe 10 decembrie 18..., a primit gradul de maestru la 24 iunie 1869 în loja "Concorde";
- George Pribegeanu³⁹, grefier la tribunal, născut la Pribegi în 24 octombrie 1845, "Garde des sceaux et timbres", devenit maestru la 25 iunie 1869 în loja "Concordia";
- Diamandis Giugriadis⁴⁰ [sic], comerciant, născut în Epir la 10 martie 1821, ospitalier, devenit maestru în 28 iunie 1869;
- Grigore Sturza⁴¹, colonel, născut la Iași în 25 ianuarie 1828, promovat maestru în 19 ianuarie 1869 în loja "Concordia";

³³ Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, București, Editura Albatros, 1999, cap. *Despre Paleologii români*.

Ofițerul Teodosie Paleologu făcea parte din familia de mici boieri munteni de origine greacă din care avea să se nască scriitorul Alexandru Paleologu.

³⁴ Despre Teodosie Paleologu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op.cit.*, vol.3, p.8.

³⁵ Autorul *Misterelor Bucureștilor*, scriitorul Ioan M. Bujoreanu, director al "Monitorului Oficial", descindea dintr-o familie boierească vâlceană care a ctitorit o biserică în centrul Râmnicului. Lângă actualul sediu al Primăriei, precum și o culă la Bujoreni, pe Valea Oltului (astăzi inclusă în Muzeul Satului Vâlcean).

Despre familia Bujoreanu, vezi, de asemenea, *Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829* (mai departe, *Catagrafie oficială...*), publicată de Ioan C. Filitti. București. Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii S.A., 1929, pp. 64-65: În județul Vâlcea - "Alexandru Bujoreanul, n. satu Bujoreni, 38 ani, medelnicer, al serdarului Preda Bujoreanu, șade în Râmnic, are 350 stânjeni moșie în hotaru Bujoreni, bez stânjeni cu pădure, / 300 ipac în hotaru Bogdănești / 400 Câmpul Mare sud Argeș, / 300 Comanca, plaiu Cozii. / ½ din muntele Preota și Zmcurățul. plaiu Cozii. / o vie la Sutești pe pământul ei, / o pereche case în orașul Râmnicului. / 20 suflete țigani, însă 10 parte femeiască, 10 parte bărbătească".

³⁶ Despre Ioan M. Bujoreanu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 1, p. 197.

³⁷ Despre familia Șoimescu, vezi *Catagrafie oficială...*, p. 40: În județul Saac [Săcueni] - "Ioniță Șoimescu, n. Buc., 65 ani, polcovnic de Seimeni, al lui Ursache, șade în Buc., are 400 stânjeni moșie de câmp, 2 hotare moșie de vii, 400 pruni, 2 cai, 2 vaci, 3 suflete țigani, 300 stânjeni moșie în Vlașca, se chivernisește și cu slujbe" (notă: "În catagrafia din 1831, venit 1000 lei").

Ibidem, p. 41: La feciori de boieri - "Mihalache al lui Ioniță Șoimescu". Având în vedere inițiala "M" care figurează în numele lui Ștefan M. Șoimescu, putem schița filiația următoare: polcovnicul Ioniță Șoimescu era tatăl lui Mihalache Șoimescu care, la rândul său, era tatăl viitorului fruntaș mason Ștefan M. Șoimescu.

³⁸ Leon Herdan era oare din aceeași familie cu Herdani din București, proprietarii morii cu același nume, din care a trăit, până în contemporaneitate, harnicul traducător Ion Herdan, născut în 1920? Casa Herdan mai există și astăzi, transformată în stil mauro-andaluz, pe str. George Enescu (fostă str. Alexandru Lahovary).

³⁹ George Pribegeanu nu figurează în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁴⁰ Diamandis Giu(g)riadis nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

- Abraham Emanuel Gaster⁴², cancelar⁴³ olandez, născut în București pe 21 septembrie 1838, domiciliat în București, al doilea Expert, având gr. 18, primit în 13 aprilie 1869 în loja "Concordia";
- Constantin Penescu⁴⁴, subprefect, născut la București în 3 septembrie 1844, domiciliat la Ploiești, inițiat ca ucenic la 10 martie 1869 în loja "Concordia", promovat maestru la 13 iulie 1869, în aceeași lojă.

Cei mai cunoscuți și mai activi masoni din această lojă au fost Ioan M. Bujoreanu, Ștefan M. M. Șoimescu și August Carence, pe care îi întâlnim și în alte loji. Ioan M. Bujoreanu, născut la 3 august 1834 în București, director al Imprimeriei Statului și al Monitorului Oficial, având gradul 18, a fost ales în unanimitate, în 28 ianuarie 1873, ca venerabil al lojii bucureștene "Înțelepții din Heliopolis".⁴⁵ Această cunoscută lojă bucureșteană, întemeiată în anul 1863, avea ca ex-venerabil pe August Carence (gradul 32) și, ca orator, pe Ștefan M. Șoimescu (gradul 18).

O altă scrisoare – din 21 decembrie 1873 – a lojii "Înțelepții din Heliopolis" către Marele Orient al Franței atestă faptul că din ea făceau parte Ștefan M. Șoimescu, avocat, domiciliat în București, având funcția de orator, Ioan M. Bujoreanu, avocat și el, domiciliat tot în capitală, având gradul 18 și August Carence, comerciant, domiciliat în București, având gradul 95.⁴⁶ De precizat că fiind vorba de rit francez, ierarhia gradelor nu se oprea la gradul 33, ca în ritul scoțian antic și acceptat, ci mergea până la gradul 95.

În anul următor, 1874, Ioan M. Bujoreanu și Ștefan M. Șoimescu au continuat să facă parte din aceeași lojă bucureșteană. Numele lor apare într-un tablou din mai, acel an, sub formă francizată: "Boujoreano Jean M.", cu gradul 18, "ancien directeur de l'Imprimerie de l'Etat et du Moniteur Officiel" și, ca orator al lojii, "Choimesco Etienne M.", având același grad, "docteur en droit", "ancien procureur général à la Cour d'Appel de Focchani".⁴⁷ Ștefan M. Șoimescu a fost Venerabilul lojii "Armonia"⁴⁸, aflată sub obediența Marelui Orient al Italiei. Pe atunci avea gradul 18. A fost delegatul Marelui Orient de la Roma și poate fi considerat drept unul dintre principalii introducători ai francmasoneriei italiene în România. Doctor în

⁴¹ Despre colonelul Grigore Stur(d)za, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, p. 277. Era vorba de o altă persoană decât Grigore Sturdza, francmason și el, cel de-al doilea fiu al lui Mihail Vodă Sturdza, supranumit "Beizadea Vițel".

⁴² Este vorba de tatăl ilustrului lingvist Moses Gaster, francmason și el, care, după cum se știe, a emigrat la Londra.

Despre Abraham Emanuel Gaster, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 2, p. 13.

⁴³ În alte documente masonice din aceeași arhivă, în loc de "chancelier", ca aici, este trecut "consul honoraire" – al Olandei, la București.

⁴⁴ Constantin Penescu nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁴⁵ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, *case* 177, scrisoare a lojii, din 30 ianuarie 1873, către Marele Orient al Franței.

⁴⁶ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, document fără cotă.

⁴⁷ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, document fără cotă.

⁴⁸ Despre loja "Armonia", sub obediență italiană, vezi Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 1, pp. 68-69.

drept în Italia, avocat, procuror general, el a avut un fiu, având același prenume, care a mers în masonerie pe urmele sale. De asemenea, Ștefan M. Șoimescu, trecut ulterior în obediența Marelui Orient al Franței, a îndeplinit funcția de orator al lojii “Înțelepții din Heliopolis”.⁴⁹ Când a fost înființat Marele Orient al României, în anul 1879, Ștefan M. Șoimescu a fost și el prezent. I s-a încredințat funcția de mare cancelar.⁵⁰

Francezul August Carence, personaj dubios, dar cu ștate vechi în masoneria românească, este menționat într-o scrisoare – datată 2 mai 1874 – a lojii “Înțelepții din Heliopolis” către Marele Orient de la Paris, în legătură cu judecarea sa: “Les ff. plaignants ont accusé le f. Carence d’avoir spéculé la Maçonnerie en initiant des profanes chez lui, en conférant tous les trois grades symboliques à la fois et d’avoir conféré à plusieurs maçons de hauts grades contre un honoraire”.⁵¹ Comitetul secret de instrucție judiciară s-a pronunțat în unanimitate pentru expulzarea sa definitivă din francmasonerie.

O altă lojă ploieșteană sub obediență franceză a fost loja “Unirea” (“Union”).⁵² Fruntașii ploieșteni au trimis Marelui Orient al Franței o cerere de constituire a lojei “Unirea”, datată 18 noiembrie 1881, semnată de către C. A. Sterescu. Loja a fost instalată la 20 aprilie 1882. Loja “Prahova” se afla sub obediența Marelui Orient Lusitan Unit. În anul 1881 număra 13 membri fondatori. Un tablou al ei cuprinde pe următorii membri:

- Mihail Capșa⁵³, maior, domiciliat la Ploiești, născut la Galați în 25 aprilie 1845, Venerabil, inițiat ucenic în aprilie 1880, companion în octombrie 1880, maestru în mai 1881, toate gradele acestea primite în loja “Prahova”;⁵⁴
- Scarlat Carcalechi⁵⁵, funcționar, controlor fiscal, domiciliat la Ploiești, născut la București în 26 octombrie 1846, inițiat ucenic în iulie 1881, în loja “Prahova”;
- Dimitrie D. Hariton⁵⁶, rentier, domiciliat la Ploiești, născut la 4 septembrie 1852, inițiat ucenic în februarie 1881, demisionat în 1 februarie 1882, ulterior reintegrat;

⁴⁹ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, tablou al lojii “Armonia” din 1/13 februarie 1875, aflată sub obediența Marelui Orient al Italiei.

⁵⁰ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, document fără cotă, text imprimat despre fondarea Marelui Orient al României, datat 1 mai 1879.

⁵¹ Paris, Arhiva Marelui Orient al Franței, document fără cotă.

⁵² Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, cota Rés FM² 152.

Despre loja “Unirea” de la Ploiești, vezi Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, p. 371. Datele din articolul de față sunt binevenite, deoarece pasajul consacrat în *Enciclopedia* acestei loji este destul de redus.

⁵³ Mihail Capșa a fost căsătorit cu ... Rallet, având o fiică, Micheline, căsătorită Redgrave. Acesta din urmă era frate cu tatăl cunoscutei actrițe Vanessa Redgrave... Din aceeași familie provenea și ilustrul actor Sir Michael Redgrave.

Micheline Capșa – Redgrave a avut un fiu, Roy, ajuns general în armata britanică.

⁵⁴ Despre ofițerul Mihail Capșa, vezi Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 1, pp. 218 – 219.

⁵⁵ Scarlat Carcalechi nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

- C. A. Sterescu, director al telegrafului și poștelor, domiciliat la Ploiești, născut la București în 5 noiembrie 1839, cavaler Roza-Cruce (*Rose – Croix*), inițiat ucenic în decembrie 1871, avansat companion în iulie 1872 și maestru, în ianuarie 1873, toate gradele primite în loja “Egalitatea”, secretar al lojii “Unirea”;
- Nicolae Duca⁵⁷, maior, domiciliat la Ploiești, născut la Brăila în 2 octombrie 1836, inițiat în februarie 1881 în loja “Prahova”;
- Zaharia Antinescu;⁵⁸
- Alexandru Radovici⁵⁹, student la drept, născut la Ploiești în 20 mai 1856, domiciliat la Paris, inițiat în 25 aprilie 1885 în loja “Unirea” de la Ploiești, avansat companion la 14 februarie 1890, în aceeași lojă;⁶⁰
- Constantin P. Ruban⁶¹, agricultor, viticultor și avocat, născut în București la 10 mai 1838, domiciliat la Ploiești, cavaler Roza-Cruce, Venerabil, inițiat ucenic la 10 octombrie 1881 în loja “Prahova”, avansat companion în 10 noiembrie 1881, în aceeași lojă, promovat maestru în 14 mai 1882, în aceeași lojă, “decorat și medaliat pentru servicii aduse țării”;
- Grigore Corlătescu⁶², fost funcționar al statului, născut la Ploiești în 25 ianuarie 1846⁶³, domiciliat la Ploiești, secretar-adjunct al lojii, inițiat ucenic la 10 iunie 1882 în loja “Prahova”, avansat companion la 29 martie 1883, în aceeași lojă, promovat maestru la 29 decembrie 1883 în aceeași lojă, regularizat la 17 octombrie 1884;
- Furnică Zaharia Z.⁶⁴, comerciant⁶⁵, născut la Brașov în 27 noiembrie 1858, domiciliat la Ploiești, inițiat ucenic la 15 ianuarie 1883 în loja

⁵⁶ Primar al Ploieștiului în 1872 (?). Familia Hariton – din care aveau să se distingă câțiva arhitecți cunoscuți - și-a construit un conac la Săhăteni. existent și astăzi. aflat între Mizil și Buzău.

⁵⁷ Au existat mai multe familii boierești cu numele de “Duca”, cu deosebire în Moldova. În cercetările sale istorico-genealogice, regretatul genealogist Alexandru V. Perietzianu-Buzău (1911 – 1995), care era, în al doilea mariaj, căsătorit cu Eliza Duca (a cărei mamă era născută Sutzu), a făcut distincția dintre familia Duca din care provenea I. G. Duca. familia Duca (zisă Sechiari) din Galați – din care provenea soția sa -, familia Duca din Rădeni (înrudită cu istoricul de artă Radu Ionescu) și familia Duca din Fierăști. Numele “Duca” – trimițând uneori la o obârșie grecească - reprezintă un derivat al prenumelui “Alexandru”. Firește că legătura acestor familii cu cei doi voievozi Duca din veacurile XVII – XVIII și, mai sus, cu dinastia imperială bizantină Dukas este de domeniul fanteziei.

⁵⁸ Zaharia Antinescu i-a fost institutor lui Caragiale la Ploiești. A fost prototipul personajului lui Caragiale, Zaharia Trahanache.

⁵⁹ Cunoscut fruntaș socialist al cărui nume îl poartă astăzi o stradă de la Ploiești, primar al Ploieștilor.

⁶⁰ Despre Alexandru Radovici. vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol.3, p.104.

⁶¹ Despre Constantin P. Ruban, vezi și *ibidem*, vol. 3, p. 155.

⁶² Despre Grigore Corlătescu, vezi și *ibidem*, vol. 1, p. 298.

⁶³ Despre familia Corlătescu, vezi, de asemenea, *Catagrafie oficială...*, p. 36: În județul Prahova – “Costache Corlătescu, n. Buc.. 48 ani, sluger, al polcovnicului Ștefan Băiașu, șade în Ploiești, are o moșie Corlătești i o vie în sud Saac la Valea Poenii și o casă în Ploiești; toate sunt zestre”.

⁶⁴ Zaharia Z. Furnică nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

“Prahova”, avansat companion la 26 ianuarie 1884 în aceeași lojă, promovat maestru la 5 septembrie 1884 în aceeași lojă;⁶⁶

- Constantin P. Filitis⁶⁷, mare rentier, născut la Ploiești în 28 decembrie 1845⁶⁸, domiciliat la Ploiești, inițiat ucenic la 28 iulie 1882 în loja “Prahova”, avansat companion la 5 martie 1883 în aceeași lojă, avansat maestru la 17 octombrie 1884 în aceeași lojă;
- Grigore Dâmbovicianu⁶⁹, preceptor fiscal, născut la Mizil în 7 noiembrie 1827, domiciliat la Ploiești, inițiat ucenic la 22 mai 1885 în loja “Unirea” de la Ploiești.

Despre Zaharia Antinescu mai aflăm date dintr-un tablou al capitolului “Discipolii lui Pitagora” de la Galați: era profesor, s-a născut la Brașov în 2 septembrie 1826, domiciliat la Ploiești, orator al lojii “Unirea” de la Ploiești, promovat maestru la 7 mai 1880 în cadrul lojii “Prahova”, din Obediența Lusitană Unită; a primit gradul Roza-Cruce (R.C.) la 20 octombrie 1883 în cadrul capitolului “Discipolii lui Pitagora” de la Galați⁷⁰.

La 31 august 1882, loja “Unirea” cuprindea 13 membri. La 28 februarie 1883, ea număra 15 membri. La 31 august 1883, loja conținea 15 membri. La 28 februarie 1884, cuprindea 16 membri. La 28 februarie 1885, loja număra 16 membri. La 28 februarie 1886, conținea 30 membri. La 28 februarie 1887, loja avea 26 membri. Printre ei, George P. Filiti⁷¹, rentier, născut la Florești în 1852, domiciliat la

⁶⁵ Zaharia Z. Furnică era frate cu comerciantul Dumitru Z. Furnică, autorul volumului *Din istoria comerțului la români, mai ales băcănii. Publicațiune de documente inedite 1593 – 1855*, București, Atelierele Grafice Socec, 1908. Sub numele autorului este trecut ca fiind “membru al Camerei de Comerț și Industrie din București, membru în Camera arbitrală și de conciliațiune pe lângă Bursa din București, Consilier comercial onorific”.

⁶⁶ Din familia acestui personaj avea să se distingă inginerul Dumitru Minovici (Furnică), nepot de frate, colecționarul bucureștean de artă medievală, care a lăsat capitalei românești o vilă – muzeu.

⁶⁷ Constantin P. Filitis nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁶⁸ Membrii familiei Filitti apare cu numele de familii scris în feluri variate: Filitti, Filitis, Filiti, Filittis. Despre această familie, vezi *Catagrafie oficială...*, p. 36: În județul Prahova – “Toma Filitti, n. Ipir, 45 ani, vel căminar, al serdarului Iamandi, șade în Pietroșani, are o moșie Pietroșani în Prahova (o vie la Valea Poenii în sud Saac pe moșia lui Radu Vodă la Cioplea”.

De asemenea *ibidem*, p. 24: În județul Buzău – “Costandin Filiti, n. Ipir, 65 ani, sluger, al lui Triandafil Filiti, șade în Trestia, are o vie” (notă: [În catagrafia de la 1831, venit] 500 lei).

⁶⁹ Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii greco-române*, București, Editura Vremea, 2014, pp. 141-142. Francmasonul Grigore Dâmbovicianu de la Ploiești se număra, foarte probabil, printre rudele materne ale savantului meteorolog și seismolog Ștefan Hepites, a cărui mamă era născută Dâmbovicianu.

Vezi, de asemenea, *Catagrafie oficială...*, p. 41: În județul Prahova, Feciori de boieri – “Stavrache Dâmbovicianu, al răposatului medelnicer Ianache Dâmbovicianu, șade în Fefelei, venit 1500 lei;

Nicolae Dâmbovicianu, al răposatului medelnicer Ianache Dâmbovicianu, șade în Fefelei în casa mumă-si”.

⁷⁰ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, dossier “<<Le Chapitre de Pythagore>>. Correspondance 1876 – 1927. Tableaux 1876 – 1897”.

⁷¹ George P. Filiti nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești; aici este amintit un omonim, George Filiti, născut în anul 1833, vezi *ibidem*, vol. 1, p. 433.

Bucov⁷², gradul 3, inițiat ucenic la 10 decembrie 1881, avansat companion la 15 februarie 1882, promovat maestru la 20 mai 1882. La 1 martie 1890, loja număra 24 membri. Printre ei, Theodor Ienibace⁷³, procuror, domiciliat la Ploiești, născut la Craiova în 1864, inițiat ucenic la 31 ianuarie 1890 în loja "Unirea". La 1 martie 1891, loja cuprindea 23 membri. Printre aceștia, Max I. Schapira⁷⁴, bancher, domiciliat la Ploiești, născut la Focșani în 1859, promovat maestru la 2/14 decembrie 1882, în loja "Progresul Dobrogei" de la Tulcea, afiliat lojei "Unirea" de la Ploiești, la 11 aprilie 1890.

Loja "Unirea" a fost pusă în adormire ca urmare a unei scrisori din 10 / 22 martie 1892, semnată de Constantin P. Ruban⁷⁵.

O activitate masonică intensă s-a desfășurat și la Tulcea, un oraș important prin așezarea sa geografică de capitală a Deltei Dunării. Dobrogea fusese unită cu statul român abia în 1878, totuși în ciuda acestui trecut exiguu, mișcarea masonică tulceană era racordată la cea din întreaga țară, fiind consemnată în documentele din arhivele pariziene.

La 1 februarie 1881, loja "Progresul Dobrogei"⁷⁶ trimitea Marelui Orient al Franței o cerere de regularizare⁷⁷. Loja avea ca Venerabil pe maiorul Theodor Petrescu⁷⁸, cavaler Roza – Cruce. Loja a fost instalată la 5 mai 1881. Din ea făceau parte:

- Gheorghe Pavel Rătescu⁷⁹, avocat, născut la Pitești în 20 septembrie 1844, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic la 1 iunie 1881, în loja
- "Progresul Dobrogei", avansat companion la 2/14 septembrie 1881 ibidem, promovat maestru la 2/14 septembrie 1881, ibidem.

⁷² Bucov fusese chiar capitala desființatului județ Saac (Săcuieni).

⁷³ Mihai Sorin Rădulescu. *op. cit.*, p. 146, nota 461. Theodor Ienibace nu figurează în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁷⁴ Despre Max I. Schapira. vezi și Horia Nestorescu – Bălcești. *op. cit.*, vol. 3, p. 185.

⁷⁵ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, cota Rés FM² 152, dossier "L'Union de Ploiești. Correspondance 1881 – 1893".

⁷⁶ Despre loja "Progresul Dobrogei" de la Tulcea. vezi și Horia Nestorescu – Bălcești. *op. cit.*, vol. 3, p. 92.

⁷⁷ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*. cota Rés FM² 152, dossier "L'Progrès de la Dobrukscha. Correspondance 1881 – 1882".

⁷⁸ Despre ofițerul Theodor Petrescu, vezi și Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, p. 51.

⁷⁹ Despre Gheorghe Pavel Rătescu, vezi și *ibidem*, vol. 3, pp. 118-119. Răteștii erau o familie boierească din județul Argeș, din care a provenit un episcop al Buzăului. Gherasim Rătescu, a cărui mamă era din familia Bălăceanu.

Despre familia Rătescu. vezi, de asemenea, *Catagrafie oficială...*, p. 22: În județul Argeș - "Niculae Rătescu, n. Borlești, 65 ani. pitar, al sârdarului Dumitrache, șade în Pitești, are 2 perechi case, 2 moșii și o vie"; notă: [În catagrafia de la 1831, venit] 2000 lei.

Ibidem, loc. cit.: "Alecă Rătescu, n. Pitești, 64 ani. pitar, al serdarului Dumitrache, șade în Pitești, are 2 perechi de case, 3 moșii".

Vezi, de asemenea, *ibidem*, p. 27: În județul Dâmbovița – "Dinul Rătescu, n. Rătești, sud Vlașca, 60 ani, serdar, al șetrarului Ilie Rătescu, șade în Buc., iar după vremi în Târgoviște, are 400 stânjeni moșia Mărunțișu sud Dâmbovița, o vie / în sud Mușcel și 2 petice moșie / în sud Vlașca".

- Theodor Alevra⁸⁰, șef de poliție, născut la Galați în 20 iulie 1836, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic la 1 iunie 1881, în loja "Progresul Dobrogei", avansat companion în 2/14 septembrie 1881, promovat maestru în aceeași lojă.
- Rafael Lukian⁸¹, locotenent de infanterie, născut la Iași în 26 octombrie 1849, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic la 22/4 iunie 1881, în loja "Progresul Dobrogei", avansat companion în 9/21 octombrie 1881 ibidem, promovat maestru la aceeași dată și în aceeași lojă;
- Grigore D. Christidi⁸², avocat, născut la București în 28 ianuarie 1818, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 1866 (?), în loja "Discipolii lui Pitagora" de la Galați, avansat companion și maestru, la 9/21 decembrie 1881, în loja "Progresul Dobrogei".
- Mihail G. Algiu⁸³, funcționar, avea 33 de ani în iunie 1882, inițiat ucenic în 10 iunie 1882.⁸⁴
- Nicolae Logadi⁸⁵, telegrafist, născut la Iași în 6 decembrie 1851, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 4 ianuarie 1882, în loja "Progresul Dobrogei", avansat companion la 7 iunie 1882 ibidem, promovat maestru în 19 august 1882 ibidem.⁸⁶
- Alexandru Mano⁸⁷, locotenent de infanterie, născut la București în 6 noiembrie 1848, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 6 septembrie 1882.
- Adrian Bogliaco⁸⁸, doctor în medicină, născut la Adrianopol în 29 octombrie 1840, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 21 octombrie 1882, în loja "Progresul Dobrogei", avansat companion în 4 iulie 1883 ibidem, promovat maestru ibidem, la aceeași dată.

⁸⁰ Despre Theodor Alevra, vezi și *ibidem*, vol. 1, p. 25. Alevra era o familie boierească din fostul județ Râmnicu Sărat, din care mai cunoscut a fost generalul Nicolae Alevra. Numele are o anumită răspândire în lumea grecească: vizitând în 2002 cimitirul orașului Atena, primul mormânt, lângă intrare, aparținea unei familii pe nume Alevra.

⁸¹ Despre Rafael Lukian [*sic*], vezi și *ibidem*, vol. 2, p. 244.

⁸² Despre Grigore D. Christidi, vezi și *ibidem*, vol. 1, p. 254.

⁸³ De menționat faptul că Grupul pentru Dialog Social (G.D.S.) își are sediul în casa fostă Mihail Algiu de pe Calea Victoriei, ulterior intrată în proprietatea juristului Toma Stelian. Vezi genealogia familiei boierești Algiu, întocmită de Alexandru V. Perietzianu-Buzău (în manuscris multiplicat, la B.A.R., la Arhivele Naționale ale României și/sau în biblioteca Institutului de Istorie "N. Iorga").

⁸⁴ Mihail G. Algiu nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁸⁵ Este de presupus că Nicolae Logadi era o rudă apropiată a lui Petre Logadi – fost subsecretar de Stat la Ministerul de Interne -, proprietar funciar, căsătorit cu Ecaterina (zisă Tușky) Caragiale, fermecătoarea fică unică a lui I. L. Caragiale.

Despre Nicolae Logadi, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 2, p. 241.

⁸⁶ *Ibidem*, loc. cit.

⁸⁷ Despre ofițerul Alexandru Mano, vezi și *Ibidem*, vol. 2, p. 270.

⁸⁸ De remarcat faptul că numele de "Bogliaco", ca și profesiunea de medic a acestui francmason, trimit cu gândul la pașoptistul și poetul Cezar Bolliac, pionier al cercetărilor arheologice românești, al cărui tată fusese tot medic și al cărui nume de familie patern era același. Să fi existat vreo legătură de rudenie între Cezar Bolliac și acest doctor mason Adrian Bogliaco?

- Dimitrie Capelleanu⁸⁹, judecător de Apel, născut la Râmnicu Vâlcea în 23 mai 1836, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 13 martie 1883.⁹⁰
- Paul Stătescu⁹¹, prefect, născut în București la 12 martie 1846, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 17 martie 1883, în loja "Progresul Dobrogei", avansat companion în 20 noiembrie 1884 ibidem, promovat maestru ibidem, în aceeași dată.
- George Caravia⁹², comerciant, născut la Tulcea în 14 ianuarie 1854, domiciliat la Tulcea.
- Alexandru Cihoschi⁹³, inginer-șef, domiciliat la Galați.

Un tablou din anul 1885 al lojii "Progresul Dobrogei" arăta astfel:

Venerabil de onoare: Theodor Petrescu, maior de intenție, Roza - Cruce (R.C. = Rose-Croix)

Venerabil: George Rătescu, avocat, Roza - Cruce (R.C.)

Prim-supraveghetor: Dimitrie G. Capelleanu, președinte la Curtea de Apel, maestru

Al doilea supraveghetor: Paul Stătescu, prefectul județului, maestru

Orator: Elefterie Niculescu⁹⁴, avocat al statului, maestru

Secretar: Ioan G. Munteanu⁹⁵, grefier al tribunalului, maestru

Mare expert: Adolf Kelsen⁹⁶, comerciant, Roza - Cruce (R.C.)

Trezorier: Dimitrie Eliad⁹⁷, șef de birou telegraf, maestru

⁸⁹ Descendent al unei familii de mici boieri din Râmnicu Vâlcea – având ca strămoș pe Iacov Lupu Mazilu -. Dimitrie G. Capelleanu a publicat, sub formă de broșură, o genealogie a familiei sale. Din ea reiese rudenția sa cu frații Ionel, Vintilă și Dinu Brătianu, prin mama lor, Caliopei născută Pleșoianu, care, la rândul său, scobora, pe linie feminină, din neamul Capellenilor. Numele lor provenea de la dealul Capela din Râmnicu Vâlcea.

Tatăl lui Dimitrie G. Capelleanu este menționat în *Catagrafie oficială...*, p. 66: În județul Vâlcea – "Gheorghe Capeleanul, n. orașul Râmnic. 28 ani. ceauș agesc. al lui Iacof. șade în orașul Râmnic, are 30 stânceni moșie împrejurul orașului Ocnei. 2 ogrăzi cu pământul lor. o vie la Drăgășani pe pământul sf. episcopiei".

⁹⁰ Despre Dimitrie G. Capelleanu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 1, p. 217.

⁹¹ Paul Stătescu nu figurează în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁹² Despre George Caravia, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 1, p. 221.

⁹³ Alexandru Cihoschi provenea dintr-o familie de nobili polonezi (informațiile despre el și familia sa provin de la strănepoata sa, dna Madeleine Veron, Paris, 30 mai 1992). Emigrat în România în contextul evenimentelor revoluționare din Polonia din secolul XIX, a avut următorii copii: Henric – general, ministru de Război -, Stanislas – profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, al cărei rector a și fost -, Alexandru – militar -, Constantin – militar -, Cornelia – căsătorită Svilkosici - și Alina – căsătorită Vărescu. Din căsătoria generalului Henric Cihoschi cu Sofia Ferhat – dintr-o cunoscută familie de armeni din Focșani -, s-au născut doi copii: Henriette, sculptoriță, căsătorită cu Ștefan Veron, strănepot direct al lui C. A. Rosetti, și Alexandru, necăsătorit. Profesorul Stanislas Cihoschi a avut o fiică, Liliana, devenită soția vărului său primar Radomir Svilkosici, fiul mai sus-amintitei Cornelia născută Cihoschi, unul dintre copiii lui Alexandru Cihoschi.

⁹⁴ Elefterie Niculescu nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

⁹⁵ Despre Ioan G. Munteanu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *ibidem*, vol. 2, p. 385.

⁹⁶ Despre Adolf Kelsen, vezi și *ibidem*, vol. 2, p. 187.

⁹⁷ Dimitrie Eliad nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

Ospitalier: Franz Flamm⁹⁸, comerciant, maestru

Port-stindard: Theodor Alevra, șeful poliției, maestru

Primul maestru de ceremonii: Anton Prochasca⁹⁹, fabricant de bere, maestru

Al doilea maestru de ceremonii: Andrea Iconomopolu¹⁰⁰, comerciant, maestru

Arhivist: Jacques Ornstein, comerciant, Roza-Cruce (R.C.)

Arhitect: Emil Flamm¹⁰¹, comerciant, maestru

Primul expert: Theodosie Tomescu¹⁰², grefier la Curtea de Apel, Roza – Cruce (R.C.)

Al doilea expert: Bernard Silberman¹⁰³, tipograf, maestru

Maestru de banchet: Dr. Andrian [sic] Bogliaco, medic, maestru

Acoperitorul: Abraham Bergmann¹⁰⁴, asigurător, Roza – Cruce (R.C.)¹⁰⁵

Din documentele masonice pariziene mai aflăm date și despre alți membri ai lojei “Progresul Dobrogei”:

- Max I. Schapira – pe care l-am întâlnit și mai sus, descriind loja “Unirea” de la Ploiești -, militar¹⁰⁶, născut la Chilia Veche în 25 februarie 1859, domiciliat la Galați, inițiat ucenic în 16/28 decembrie 1881, în loja “Progresul Dobrogei”, avansat companion în 2/14 decembrie 1882 ibidem, promovat maestru la aceeași dată, în aceeași lojă.
- Constantin Comăneanu¹⁰⁷, doctor în medicină, născut la București în 10 februarie 1849, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 21 octombrie 1882, în loja “Progresul Dobrogei”, avansat companion în 11/23 martie 1883 ibidem, promovat maestru la aceeași dată și în aceeași lojă.
- Nicolae Giossanu¹⁰⁸, locotenent de infanterie, născut la Roman în 14 august 1854, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 8/20 septembrie 1882, avansat companion și maestru în 27/9 mai 1883, ibidem.
- Dumitru Eliade, șef de telegraf, născut la Brăila în 9 mai 1847, domiciliat la Tulcea, inițiat ucenic în 28 februarie 1883, în loja

⁹⁸ În *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești nu este menționat Franz Flamm.

⁹⁹ Despre Anton Prochasca, vezi și Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, vol. 3, p. 92.

¹⁰⁰ Despre Andrea (Andrei) Iconomopolu, vezi și *ibidem*, vol. 2, p. 131.

¹⁰¹ Despre Emil Flamm, vezi și *ibidem*, vol. 1, p. 437.

¹⁰² Despre Theodosie Tomescu, vezi și *ibidem*, p. 348.

¹⁰³ Despre Bernard Silberman, vezi și *ibidem*, p. 217.

¹⁰⁴ Despre Abraham Bergmann, vezi și *ibidem*, vol. 1, p. 133.

¹⁰⁵ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, dossier “Tulcea. Le Progrès de la Dobrudscha. Tableaux 1881 – 1885”, cota Rés FM² 153.

¹⁰⁶ Așadar, spre deosebire de ceea ce cred unii, evreii puteau fi militari în regatul român.

¹⁰⁷ Medicul Constantin Comăneanu nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹⁰⁸ Despre familia Giossanu, mici boieri moldoveni, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Giossanii: aviație și pictură*, în “Ziarul de Duminică”, nr. 25 (407), 27 iunie 2008, p. 4; supl. cult. al “Ziarului Financiar”, anul X, nr. 2420, 27 iunie 2008.

Despre ofițerul Nicolae Giossanu, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, vol. 2, p. 41.

“Progresul Dobrogei”, avansat companion în 19 noiembrie 1884 ibidem, promovat maestru în aceeași zi și în aceeași lojă.

- Sergiu Cunesco¹⁰⁹, avocat, licențiat în drept, născut la București în 16 august 1838, promovat maestru în 1870, în loja “Unirea” din Craiova, afiliat în loja “Progresul Dobrogei” la 15 aprilie 1885, domiciliat la Tulcea¹¹⁰. Într-o scrisoare - din 14 ianuarie 1875 - a lojii bucureștene “Înțelepții din Heliopolis” către Marele Orient al Franței este menționat “S. Conesco”, consilier la Curtea de Apel, având funcția de al 2-lea Supraveghetor.¹¹¹
- Alexandru Cantoniari¹¹² [Cantuniari], născut în 4 mai 1832 la Pecistea (Basarabia), funcționar, domiciliat la Sulina, refuzat în 23 martie 1885.
- Constantin N. Toneanu¹¹³, prim-procuror, născut la Călărași în 6 octombrie 1855, domiciliat la Galați, inițiat ucenic în 16 octombrie 1885 în loja “Progresul Dobrogei”, avansat companion în 28 decembrie 1885 ibidem, promovat maestru în 28 decembrie 1885 ibidem.
- Enache Cardaș¹¹⁴, pictor, născut la Isaccea în 8 mai 1848, domiciliat la Tulcea.

La 16 / 28 ianuarie 1883 i-a fost refuzată inițierea lui “Nicola Carageally”¹¹⁵, născut în București la 17 septembrie 1860, funcționar, domiciliat la Tulcea, motivul refuzului: informații nesatisfăcătoare¹¹⁶.

Din 13 / 25 ianuarie 1882 datează o scrisoare în care membrii lojii “Progresul Dobrogei” se plâneau de șicanele pe care le sufereau din partea prefectului Stătescu, fratele ministrului de Interne Eugeniu Stătescu.¹¹⁷ Paradoxul constă în faptul că – precum și în cazul, evident mai marcant, al lui Ion C. Brătianu care și el fiind inițiat, a practicat în acei ani o politică antimasonică - și Paul Stătescu, prefect de Tulcea, făcuse parte din ordinul francmasonic, după cum rezultă din tabloul citat mai sus.

Loja “Progresul Dobrogei” număra la 17/29 ianuarie 1881, 15 membri. La 31 august 1881, loja cuprindea tot 15 membri. La 1 iulie 1882 se constată o creștere vertiginoasă a numărului membrilor: 40 sau 30 membri (lecțiune incertă a tabloului lojei). La 31 august 1882, loja conținea 27 membri. La 28 februarie 1883, loja

¹⁰⁹ L-am întrebat pe social-democratul Sergiu Cunesco dacă era rudă cu acest francmason din veacul XIX. Având același nume și mi-a răspuns că **nu**. Coincidența e mare. Să fi fost o lipsă de sinceritate din partea politicianului post-decembrist ?

¹¹⁰ Despre Sergiu Cunesco, vezi și Horia Nestorescu – Bălcești, *op. cit.*, pp. 319 – 320.

¹¹¹ Paris, Arhiva Marcului Orient al Franței, *case* 155.

¹¹² Alexandru Cantoniari [Cantuniari] nu figurează în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹¹³ Constantin N. Toneanu nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹¹⁴ Enache Cardaș nu este menționat în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹¹⁵ “Nicola Carageally” nu este amintit în *Enciclopedia* lui Horia Nestorescu – Bălcești.

¹¹⁶ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, dossier “Tulcea. L. Progrès de la Dobrudscha. Correspondance 1883 – 1886”, cota Rés FM² 153.

¹¹⁷ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, dossier „Le Progrès de la Dobrudscha. Correspondance 1881 – 1882”, cota Rés FM² 152.

cuprindea 48 membri. La 31 august 1883, numărul membrilor era de 50. La 28 februarie 1884 sunt consemnați 30 membri. La 31 august 1884 făceau parte din lojă 29 membri. La 28 februarie 1885 erau 52 membri¹¹⁸.

Masonic Lodges in Ploiești and Tulcea during the Last Decades of the 19th Century in French Archives
(abstract)

Il n'y a pas longtemps j'ai réuni mes contributions documentaires à l'histoire de l'ordre maçonnique roumain en un volume intitulé *Francmasoneria română în secolul al XIX-lea* (La Francmaçonnerie roumaine au XIX^{ème} siècle) (Bucarest, Editions Nestor, 2015). En continuant ces préoccupations, j'ai rédigé cet article dans lequel je présente tout d'abord trois loges de Ploiești, au même siècle, des loges sous l'obédience du Grand Orient de France: "Prahova", "La Concorde" et "L'Union". Il faut souligner l'importance de la ville de Ploiești en tant que centre de la région pétrolifère principale du royaume roumain. L'article valorise des documents maçonniques – de la correspondance entre ces loges et le Grand Orient de France, ainsi que des tableaux avec la composition des loges –, des documents que j'ai consultés dans les archives de cet organisme maçonnique de Paris, ainsi qu'à la Bibliothèque Nationale de France. On remarque que de ces loges faisaient partie des notables de la ville, tels des maires et des banquiers.

De même, d'un intérêt particulier jouit la loge "Le Progrès de la Dobrudscha" de Tulcea, vu la position géographique de cette ville, capitale du Delta du Danube. Cette loge qui se trouvait aussi sous l'obédience du Grand Orient de France – et dont la composition est reconstituée d'après les mêmes sources maçonniques – comprenait tant des notables locaux que des commerçants juifs. Malheureusement on ne peut dire trop sur le contenu proprement-dit des tenues de ces loges. Néanmoins on peut supposer que leur activité ait notamment été de caractère humanitaire et philanthropique.

¹¹⁸ Paris, BNF, DM, *Fonds Maçonnique*, "Tulcea. Le Progrès de la Dobrudscha. Tableaux 1881 – 1885", cota Rés FM² 153.